

Марко Илиев

I. ЖИВОТВОРНИЯТ ДУХОВЕН ЗЕМЕТРЪС

Сеизмичният по своята непредвиденост, сила и мащаби на обхват за среднотатистическия европейец геополитичен емоционален взрив с епицентър „Берлинската стена“, бе последван от множество вторични трусове, които засегнаха и нашата страна. Но тъй като дотогава нищо у нас не е било истинско, то и този животворен духовен трус не беше съвсем истински, по-скоро илюзорен, миражен, имитиращ Европейския, но самопроизведен и самодостатъчен български трус. Със своята ненадежност той, в първите дни, месеци и години даже, събуди големи надежди, задоволи насъщни духовни потребности, само бленувани дотогава от българина, но хипнозата бе кратка, и в по-следващите години илюзиите постепенно преминаха в трезви възприятия на грубата реалност. И все пак, мразовитите „бели нощи“ са за предпочитане пред тъмната, непрогледна безнадежност. И днес дори, след двадесет и няколко години, се утешаваме с тази сиромашка максима. И си казваме: „Съдба българска!“, макар и в... Европа. Похвалното в случая е това, че се абстрахираме от „съдбата си българска“ и се приобихме към общите усилия да направим някой от големите ни градове Културна столица на Европа. В тази национална кауза се включиха и писателите от нашето Сдружение с натрупания опит, самочувствие и потенциал, придобити през двадесетгодишната му история.

При гореописаните обстоятелства и духовен климат бе създадено Сдружението на писателите – Варна, непосредствено след историческите събития; едно от първите независими, деполитизирани творчески формации в страната. Предишната структурна единица на Съюза на българските писатели не устоя на взривната вълна след 10 ноември 1989 година и се саморазпусна, деструктурира в края на юни 1990 година. Безвремието в организирания творчески живот бе кратко, около три месеца. Бъдещата писателска формация обаче не възникна съвсем от нищото, без предпоставки.

Още в самия край на 1989 година започна обособяване на малки неформални групи от съмишленици, носители на демократичния полъх. Една от тях създаде своя трибуна, самиздатското списание „Пространства“, почти

едновременно със софийските „Глас“ и „Мост“. Списание „Пространства“, както и софийските, имаше статут на ръкопис и се издаваше от приятелския литературен кръг на Владимир Левков, Георги Венин, Марко Илиев и Станислав Пенев. На страниците на „Пространства“ се появиха имената на редица талантиливи творци от различни поколения във Варна и други градове от страната, години наред задържани, премълчавани, игнорирани от тоталитарните литературни официози – издания и издателства. Почетена беше и паметта на жертвите на отминалия режим. Всеки от броевете на списанието се откриваше със страница на мълчанието, посветена на варненски или друг български писател, невместващ се в дотогавашните идеологически наративи, или обречени на мълчание от тях. Редакционната група се интересуваше само от естетическите стойности на предлаганите творби, независимо от общественополитическата нагласа на техните автори, с което за първи път на практика се прилагаше принципът на естетическия плурализъм, който наскоро

след това залегна и в концепцията за обединяването на писателите от нашия град в единно, независимо „Сдружение на писателите – Варна“, формулира и духа на първия Устав при учредяването на творческата формация. Много от сътрудниците на „Пространства“ са между учредителите на Сдружението, с ярко присъствие

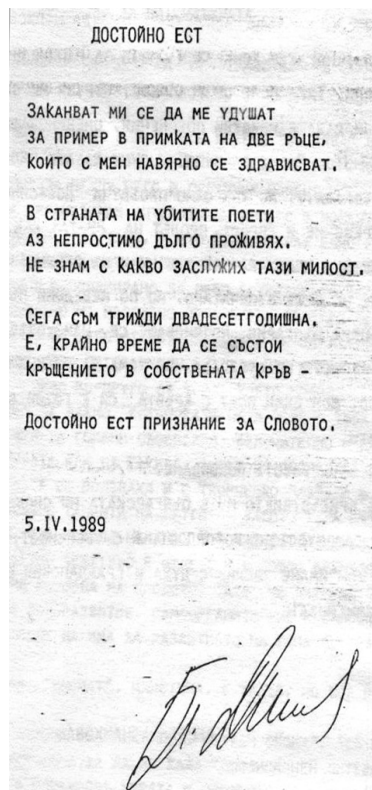

Сп. „Пространства“

в дейността на организацията.

Ще отделя още няколко реда на списание „Пространства“, защото то в значителна степен озонира духовното пространство, в което се развиваха максимално ускорени демократични процеси, наченати от нулева кота. Наред с книжното тяло, още след първия брой на списанието, или по време на комплектуването му, бе потърсена и сценична форма за идейно-естетическо въздействие с разширен обхват на участие на автори, на коментатори, на инициатори и слушатели. Тази сценична форма именувахме „Открита гражданска трибуна „Пространства“ и се осъществяваше в залата на Дома на писателя. Обсъждаха се проблеми на културата, изнасяха се доклади, правеха се предложения на инициативни комитети и всякакви идеи в духа на дните и месеците след сеизмичния Ноември. Една от материализираните идеи на Откритата гражданска трибуна „Пространства“ е паметната плоча на поета Богомил Тодоров, поставена на сградата, в която преминаха последните години от живота на Богомил, на бул. „Княз Борис I“ №53. Мемориалното слово бе на писателя Никола Радев.

Ще цитирам само два текста от страниците на списание „Пространства“, защото те са емблематични за духовните трусове, които люлееха страната в ретроспективен, настоящ и бъдещ аспект. Въпросните текстове са стихотворението „Достойно ест“ на Блага Димитрова и коментара на Веселина Цанкова за него в бр. 4 на списанието:

БЛАГА ДИМИТРОВА

ДОСТОЙНО ЕСТ

Заканват ми се да ме удушат
за пример в примката на две ръце,
които с мен навярно се здрависват.

В страната на убитите поети
аз непростимо дълго преживях.
Не знам с какво заслужих тази милост.

Сега съм трижди двадесетгодишна.
Е, крайно време да се състои
кръщението в собствената кръв –

Достойно ест признание за Словото.

ВЕСЕЛИНА ЦАНКОВА:

„Имаше, мисля, някакъв конкретен повод за написването на това стихотворение. Така поне се говореше. Струва ми се дори, че в печата някой даваше някакви обяснения, оневиняваше се, но не това е важното. Повод за подобни думи даваше цялата ни действителност тогава... Но как само прозвуча „Достойно ест“ в пълната с напрежение и тежост пролет на 89-та! Как ни изтръгна от унието и уплахата, окрили ни и ни вдъхнови! Стихотворението никъде не беше отпечатано, но по неведоми пътища то потегли към цяла България. Преписваше се, наизустяваше се и най-важното – кръсти ни с вярата, че няма да погинем като дух и народ, щом един поет с кръвта си е готов силата на словото да защити.

Достойно беше неговото появяване.

Достойно е присъствието му в българската ни словесност. Изпълва ни със самочувствие и гордост. И с увереност.

Ще бъдем, щом имаме творци с духа и гражданския стоицизъм на Блага Димитрова!“

Ето, в такива бурни дни на духовен подем се породи необходимостта от обединение на варненските писатели в едно независимо „Сдружение“. Сезонът е подходящ, следващият септември, 1990 година. Инициативен комитет успява за кратко време да организира и свика учредително събрание, състояло се на 17 септември в залата на Дома на писателя – Варна, което преминава при

следния дневен ред:

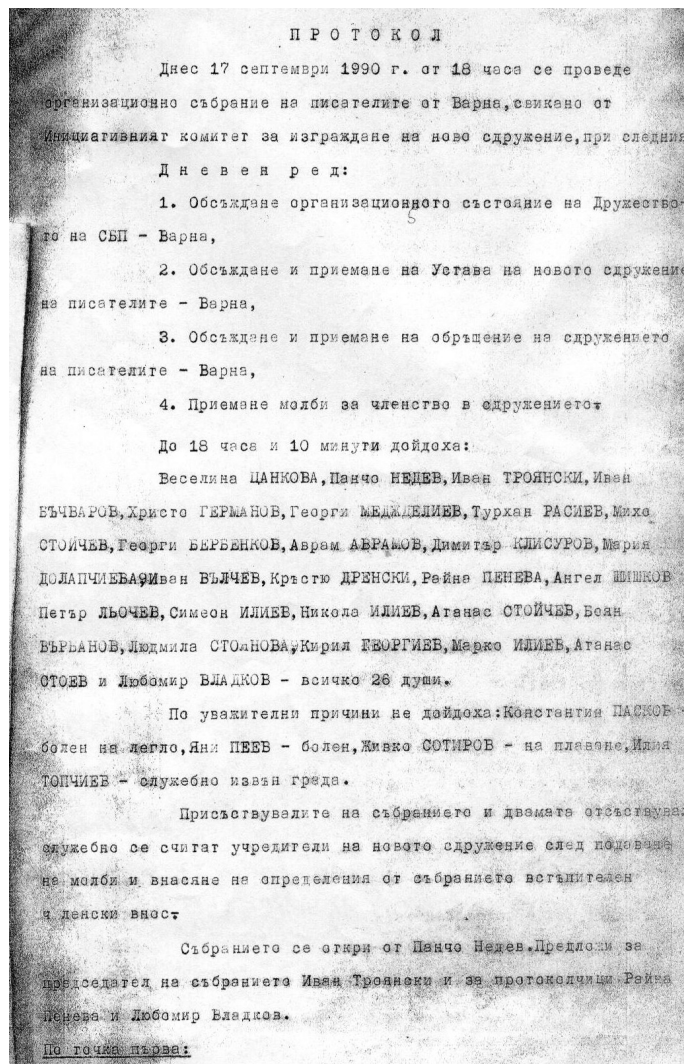
1. Обсъждане на организационното състояние на дотогавашното Дружество на Съюза на българските писатели – Варна.
2. Обсъждане на проект и приемане на Устава за учредяването на Сдружение на писатели – Варна.
3. Обсъждане и приемане на Обръщение към варненските писатели.
4. Утвърждаване на реда за приемане на членове на Сдружението.

На събранието присъстваха: Веселина Цанкова, Панчо Недев, Иван Троянски, Иван Бъчваров, Христо Германов, Георги Меджделиев, Турхан Расиев, Михо Стойчев, Георги Бербенков, Аврам Аврамов, Димитър Клисуров, Мария Долапчиева, Иван Вълчев, Кръстю Дренски, Райна Пенева, Ангел Шишков, Петър Лъчев, Симеон Илиев, Никола Илиев, Атанас Стойчев, Боян Върбанов, Людмила Стоянова, Кирил Георгиев, Марко Илиев, Атанас Стоев и Любомир Владков – общо 26 души.

Всички присъствали (двама отсъствали по служебни причини), но предварително потвърдили сапричастността си, Илия Топчиев и Живко Сотиров, се считат за учредители на новото Сдружение, след подаване на молба и внасяне на определения от събранието встъпителен членски внос. В окончателния списък на учредителите са включени още: Мария Даскалова, Спас Левков, Атанас Коев и Станимир Дринчев, приети на събранието за избиране на ръководни органи от **27 септември 1990 година**.

След обсъждането на необходимостта от учредяване на ново сдружение, смисъла и същността на обновлението, целите и задачите в бъдещата дейност на изгражданата формация, разискванията бяха съсредоточени върху предлагания от инициативната комисия проект за Устав. Направени бяха много допълнения, нови формулировки, уточнения и окончателно редактиране. Повече емоции бяха проявени при формулирането на текста на Обръщението към всички, които обичат литературата.

На това първо събрание участниците повдигнаха и въпроса за бъдещото финансиране на Сдружението, за приемане на активите и пасивите на дотогавашното дружество, за размера на членския внос, за търсене на спонсори и партньори за съвместна дейност. Тъй като една творческа формация, без собствена трибуна, съществува

Протокол от учредителното събрание

формално, „само на книга”, както се казва, много настоятелни бяха предложенията за скорошно основаване на печатно издание, като предпочитанията са за вестник. Упорито се настояваше още на това събрание да се уточни и „закове” съотношението „вътрешно-външни” сътрудници при списването на вестника, с преобладаващо участие на членовете на Сдружението, като бе фиксирано и съотношението 3:1, с много препоръки за висок критерий към предлаганите творби.

Освен по четирите точки от дневния ред на събранието, по които трябваше да се гласуват решения, много от

С П И СЪ К			18
на учредителите на Сдружението на писателите - Варна			
Фамилия, име и презиме	Домашен адрес Дом. тел.	Получава	
1. АБРАМОВ, Аврам Марков	Клокотница 11, ет. 1, ап. 131		
2. БЕРЕБЕНКОВ, Георги Николов	жк. Възраждане бл. 2, вх. 1, ап. 14 46-30-11		
3. БЪЧЕВ, Иван Неделчев	ул. Хр. Богев № 8, вх. Г, ап. 27 22-76-20		
4. БЛАДКОВ, Любомир Илиев	бул. Д. Благоев 36, 23-51-30		
5. БЪЛЧЕВ, Иван Куртев	ул. Оборище 23-Б 22-95-54		
6. ВЪРБАНОВ, Боля Ганчев	ул. Бенковска 57, 22-42-36		
7. ГЕОРГИЕВ, Кирил Георгиев	жк. Г. Петлев, бл. 150, вх. 2, ап. 6 45-33-95		
8. ГЕРМАНОВ, Христо Христов	жк. Вл. Варненчик бл. 302, вх. 10, ап. 178		
9. ДАСКАЛОВА, Мария Атанасова	жк. Г. Петлев II бл. 106, вх. 6 44-71-65		
10. ДОЛАПЧИЕВА, Мария Стоянова	Странджа № 8 вх. А, ап. 52 24-58-23		
11. ДРЕНСКИ, Кръстьо Георгиев	Б. Дубавици, сл. 51, вх. А, ап. 57 44-19-22		
12. ИЛИЕВ, Марко Неделчев	Гривница, бл. 10 77-34-88		
13. ИЛИЕВ, Никола Георгиев	Бделвайс № 11-А 88-21-29		
14. ИЛИЕВ, Симеон Неделчев	Царевец, бл. 7, вх. В, ап. 60 82-33-36		
15. ИЛИЕВ, Христо Стефанов	Толбухин 37		
16. КОЕВ, Атанас Христов			
17. ЛЕВКОВ, Спас Спасов			
18. ЛЪОЧЕВ, Петър Стефанов			
19. МЕДАДЕЛИЕВ, Георги Стефанов			
20. ПЕНЕВА, Райна Варбанова			
21. НЕДЕВ, Панчо Балев			
22. РАСИЕВ, Турхан Моллов			
23. СОТАРОВ, Живко Тодоров			
24. СТОЕВ, Атанас Георгиев			
25. СТОЙЧЕВ, Атанас Атанасов			
26. СТОЙЧЕВ, Мико Стойчев			
27. СТОЙНОВА, Людмила Симеонова			
28. ТОПЧИЕВ, Илия Костадинов			
29. ТРОЯНСКИ, Иван Илиев			
30. ЦАНКОВА, Веселина Пенчева			
31. ШИШКОВ, Ангел Борисов			
32. ШИШКОВ, Станимир Иванов			

Списък на учредителите

участниците говориха и за духа на обновлението, за демократизацията, за деполитизацията на новата творческа формация, за правото на естетическо пристрастие на всеки от членовете и зачитане на пристрастията на другите, за разграничаване от зависимите структурни единици на идеологически обременения Съюз на българските писатели и конкретно – от дотогавашното варненско дружество, свързано със споменатия СБП. Макар че още на това събрание учредителите обезсмислиха настоящето си разграничаване, като приеха при гласуване на Устава чл.

1, в който се подчертава, че Сдружението на писателите – Варна е продължител и правопреемник на Дружеството на Съюза на българските писатели – Варна, с активите и пасивите от дейността му към 19 септември 1990 година. Дори никой не забеляза тогава, че самата формулировка на чл. 1 в пълнотата си е противоречива. Започва с това, че „Сдружението на писателите – Варна е независимо творческо обединение...” и завършва с това, че е продължител и правопреемник на предишното Дружество на СБП. Вероятно, повечето от гласувалите или всички се

подведоха от част от формулировката за „активите и пасивите“, като мислеха, че наследяват имущество, а пасиви – няма. Според мене това не беше толкова юридическа хитринка, колкото моментната заблуда, че Дружеството на СБП е било собственик на Дома на писателите, на обзавеждането и на всичко, което е ползвано. И се разбра наскоро след това, че Домът е държавна собственост, а обзавеждането – общинско, на което общински служители години наред правеха инвентаризация, докато вещите, като нетрайни материални активи, не загубиха давност. Всъщност ние, независимите писатели, нищо не наследихме, освен политическите и творческите негативи на предишното Дружество. Ето защо, след една година, през **ноември 1991 г.** се проведе общо събрание на Сдружението на писателите – Варна специално за промяна на чл. 1 от Устава, за разграничаване от предишното Дружество. Промяната е направена, има я черно на бяло, но неяснотата продължава вече 20 години и по един или друг повод се обявява, че сме продължител и правопреемник на някогашното Дружество – изградило се в годините като зависим от идеологическата линия на структуриране и мултиплициране „по места“ на „правилно“ съобразената национална културна политика в онези години. За сметка на това пък, в днешно време, 20 години по-късно, такава изобщо липсва като ясно очертана перспектива. Но нейсе, говорим за създаването на Сдружението в онези първи години на зараждащите се надежди...

Преди да завърша с разискванията, решенията и избора на ръководни органи от Учредителното събрание, се налага да се уточни датата или датите на учредяването, защото на различни места, включително и в документите, се посочва ту 17-ти, ту 27-ми септември. **Всъщност Учредителното събрание е проведено на две части.** На 17 септември е проведена първата, основната част на събранията, а на 27 септември – втората, довършителна част, на която са избрани ръководните органи и е пригласен уставът, с незначителни уточнения. По отношение на датата на Учредяването, по-правилно е да се пише **17-27 септември**, за да сме точни.

Работата на Учредителното събрание завърши на 27-ми септември 1990 г. с единствена точка в дневния ред – избор на ръководство и контролна комисия. Първо беше уточнен и гласуван броят на членовете на бъдещото ръководство, както и Контролната комисия, а именно:

5 членове на Управителния съвет (с председателя); 3-ма членове на Контролната комисия, единият от които председател. И за двата състава бяха предложени повече имена – 7 за Управителен съвет и 4 за Контролна комисия. От присъстващите 16 учредители, гласуваха 16. При проведеното тайно гласуване бе направен следният избор:

За Управителен съвет: Иван Троянски – председател и членове: Атанас Стоев, Боян Върбанов, Любомир Владков, Панчо Недев.

За Контролна комисия: Георги Меджделиев, Мария Долапчиева, Турхан Расиев.

В края на събранията бе прогласуван с последната редакция Уставът за учреденото Сдружение на писателите – Варна. Ето пълният му текст:

УСТАВ

НА СДРУЖЕНИЕТО НА ПИСАТЕЛИТЕ – ВАРНА

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

1. Сдружението на писателите – Варна е независимо творческо обединение на изявени автори на литературни произведения. То е продължител и правопреемник на Дружеството на българските писатели – Варна, с активите и пасивите от дейността му към 19 септември 1990 г., прекратило съществуването си с решение на Общото събрание от 22 юни 1990 г.

2. Сдружението на писателите (СП) – Варна е юридическо лице със собствена банкова сметка, печатни издания и възможности за организиране на литературно-творческа, производствена, стопанска и фирмена дейност.

3. В СП могат да членуват живеещите в град Варна и региона творци с най-малко една издадена художествена книга или значителни публикации в печата, с една пиеса, поставена на професионална сцена, с един реализиран сценарий на игрален филм, с поредица литературно-критически статии и студии, печатани в централни и местни издания – които признават настоящия Устав и със своето творческо и гражданско поведение съдействат за изпълнение на общите решения на Сдружението, присъстват редовно на събранията му и плащат определен встъпителен и месечен членски внос.

4. Желанието на твореца за членство в СП се удостоверява и оформя с:

- лична молба
- кратка литературно-творческа справка

5. В СП не могат да члунуват лица с противообществени прояви, морал и поведение; уличени в доказано плагиатство; проповядващи расизъм, екстремизъм или други идеологии, разединяващи нацията.

6. СП издава своя печатна трибуна, в която с предимство се печатат творби на членове на СП, като главен критерий бъдат художествените им качества.

7. Към СП може да се учредява Литературен клуб, в който да членуват надеждни млади автори с изяви в печата.

II. ОРГАНИЗАЦИОННА СТРУКТУРА

1. Ръководен орган на СП е Общото събрание, което се свиква не по-малко от един път годишно.

Извънредно Общо събрание може да се свиква и по писмено искане на $\frac{1}{2}$ (една втора) от членовете на СП, отправено до председателя и Окръжния съд гр. Варна.

ОБЩОТО СЪБРАНИЕ

а) Избира с тайно гласуване с обикновено мнозинство творческо ръководство – Управителен съвет на СП от 5 души, включително председателя, за срок от 2 години.

Председателят на Управителния съвет може да бъде преизбиран най-много за още един пореден мандат.

б) Избира с тайно гласуване с обикновено мнозинство Контролна комисия от 3-ма души за срок от 2 години, един от които е председател. Членовете и председателят на Контролната комисия не могат да се преизбират за пореден мандат.

в) Приема и освобождава членове на СП с тайно гласуване с обикновено мнозинство, предложени от Комисията по предложенията за членство.

г) Утвърждава полугодишните и годишните отчети на Управителния съвет и Контролната комисия.

д) Избира главния редактор на печатното издание на СП и утвърждава щатната структура на изданието.

е) Утвърждава годишния план-програма за основните задачи и обществените прояви на СП в съответствие с общата културна програма от общински и регионален мащаб.

УПРАВИТЕЛНИЯТ СЪВЕТ

а) Изпълнява решенията и препоръките на Общото събрание, взема и нови решения в духа на настоящия Устав между Общите събрания.

б) Утвърждава по предложение на главния редактор редакционната колегия, както и постоянен щатен и хо-

норуван състав на печатното издание, предимно членове на СП.

III. ИКОНОМИЧЕСКА, СОЦИАЛНА И ФИНАНСОВА ДЕЙНОСТ

1. Банковата сметка на СП се формира от:

- Субсидии от общинския бюджет и други организации за реализиране на съвместна дейност на договорни начала;

- Дарения и спонсорски приходи;

- Наеми и такси за ползване на сградата и залата на Дома на писателя – Варна;

- Встъпителен и месечен членски внос

- Лихвеният процент на Фонд „Социално подпомагане”

2. Фонд „Социално подпомагане” на СП може да се формира от лихвения процент на оборотните средства, от част от печалбата от стопанска дейност, както и от задължителните месечни вноски.

Предназначението на фонда е социалното подпомагане на крайно нуждаещи се творци, чрез изгодни заеми, еднократни социални помощи. Минималната лична вноска и лихвеният процент на заемите се определят от Общото събрание. Правилникът на организиране и ползване на фонд „Социално подпомагане” се приема от Общото събрание с обикновено мнозинство.

3. Всички въпроси, свързани с дейността на СП, се решават от Общото събрание с обикновено мнозинство.

4. Всички договори, имащи икономически или финансов характер се подписват от председателя на Управителния съвет на Сдружението.

5. Асоциирането на Сдружението на писателите – Варна, с други творчески съюзи, производствени или фирмени организации се решават от Общото събрание, след предварително обсъждане от договарящите се страни и се уреждат с договори.

Това е първият устав на общоградската писателска организация, в чийто прочит явно се долавяше стремеж за демократизиране както на организацията, така и на индивидуалния творчески живот, за преодоляване на внушавания десетилетия страх, за приобщаване на неудобни дотогава автори за казионната литература. Административната цензура отпадна, но за превъзможването на автоцензурата беше необходимо още време. Можеше да се пише вече свободно, но „неудобните” автори пак

не можеха да издават книги, защото новозабогателите фирми и икономически групировки с еднопартиен генезис спонсорираха само предишните „величия“, техните наследници и млади непотомствени писатели, но с леви убеждения. Останалите, с малки изключения, можеха да се изявяват най-вече с рецитали, на открити трибуни по разни поводи; във вестници и списания, предимно новооткрити, защото заварените от събитията трибуни бяха идеологически обременени.

Ръководството на новоучреденото Сдружение обаче не делаше писателите по никакви пристрастия и максимално съдействаше за изявите на своите членове, включваше всички в общи четения, предоставяше залата на Дома за авторски рецитали, правеше разгласа, привличаше публика, представяше авторите във възможно най-добра светлина. Тази загриженост и добронамереност на ръководството трябва да се признае и да им се отдаде заслуженото, макар и от дистанцията на времето. Наред с грижата за своите членове и организационното укрепване на Сдружението, новото ръководство изпълняваше и много неотложни задачи, свързани с административното, юридическото и битовото доизграждане на организацията. При новите обстоятелства не беше изяснено стопанисването на сградата, до безвъзмездното ѝ предоставяне от тогавашния кмет на Общината, Войно Войнов; водеха се дела за освобождаването на някои от помещенията, най-вече Клуба на писателя, от заварени наематели. Решаваха се и проблеми на бита за пълноценното функциониране на Дома. Извършваше се подготвителна работа и за легитимирането на Сдружението чрез неговата съдебна регистрация, каквито проблеми дотогава творческите организации не са имали. Изключителни заслуги за тази огромна и срочно извършена работа има председателят Иван Троянски. И другите членове на Управителния съвет вършеха добра работа, но приносът на Троянски беше най-значителен с големия си авторитет в обществото и с неизтощимата си енергия.

В резултат на максималната мобилизация и вложената енергия от ръководството и активизирането на много от членовете на организацията, всеки според възможностите си и своята компетентност, в една или друга сфера, за кратко време беше извършена голяма по обем и значимост работа, включително и най-важната за този начален етап на организационно строителство, каквата

беше **легитимирането на Сдружението, чрез съдебна регистрация от Варненския окръжен съд, извършена на 1.04.1991 г.** с фирмено дело № 5225. С този юридически акт Сдружението на писателите – Варна стана първата легитимна, съдебно регистрирана писателска организация. Няколко години след това бяха съдебно регистрирани Сдружението на българските писатели и Съюзът на българските писатели като национални структури. Значително по-късно се регистрираха и някои самостоятелни градски дружества в страната.

В решението на Варненския окръжен съд е отбелязано:

Да се впише в регистъра на юридическите лица с нестопанска цел Сдружение на писателите със седалище Варна.

Цел на Сдружението е обединяване на изявени автори на литературни произведения, да издава печатни издания и организира литературно-творческа, производствена и стопанска дейност.

Средствата на Сдружението са от дарения и спонсорски приходи, съвместна и самостоятелна фирмена дейност, встъпителен и месечен членски внос, хонорари, от продажба на книги и др.

Устройство на Сдружението е Общо събрание, Управителен съвет, Контролна комисия, Председател – всички избрани за срок от две години.

Начин на представяне – Председател на УС – Иван Илиев Троянски.

Приемане на нови членове и прекратяване на членството става по реда на чл.3 и 4 от Устава, раздел първи – общи положения.

Вписването да се извърши по реда на чл.14 и 17 от наредба № 9/1989 г.

С този юридически акт бе поставено началото на една спокойна законотворческа и издателска дейност, която през годините се разширяваше в своето многообразие.

Още в средата на 1991 година, няколко месеца след легитимирането на СП чрез съдебна регистрация, бе поставено началото на издателска дейност. Временна редколегия с отговорен редактор Боян Върбанов и графичен оформител художникът Беньо Бенев издаде експериментален брой на вестник „Литературен глас“ („ЛИТ“), първа печатна трибуна на Сдружението, в края на юни 1991 г. Броят съдържа разнообразни в жанрово отношение ли-

В. „Литературен глас“

тературни текстове – поезия, белетристика, литературна история, интервюта, коментари, хумор и сатира. Повечето от авторите в този първи и единствен брой са членове на Сдружението. Нямаме възможност тук да отделим внимание на включените писатели и техните творби, с изключение на три уводни заглавия, които се отнасят до същността на новоучредената творческа формация, за настоящето и бъдещето ѝ, за сградния фонд, за духа на обновлението и отношението към творческата интелигенция на Варна. Въпросните заглавия са: „Проглас на надеждата“ от Иван Троянски като председател на СП – Варна; „Духът на творческия дух“ от Панко Анчев, защитаващ духа на несъществуващо вече Дружество; и третото заглавие – „Творецът – личност“, интервю на Веселина Цанкова с тогавашния кмет на Община Варна, Войно Войнов.

Ще отбележа първо най-същественото в интервюто. Последният въпрос на Веселина Цанкова: „И от собствен

опит знаете, че литературата е дело на самотници, но въпреки това, как смятате, Варна трябва ли да има свое литературно средище и виждате ли Дома на писателя като един обединяващ център в това отношение?“ Ето и отговорът на кмета В. Войнов: „Самотниците дълбоко в себе си дият и мечтаят за общение със себеподобните си. Варна трябва да има свое литературно средище – място за творчески търсения, изповеди, а защо не и за мечти.“

Скоро след този разговор кметът потвърди своето разбиране и отношение към творците, като издаде заповед за безвъзмездно ползване и стопанисване на Дома на писателя от Сдружението на писатели и Дома на художниците

от тяхното Дружество. Заповедта беше едновременно и идентична за двете организации, защото двете къщи са близнаци. Това е единственият писмен документ за насътаняване, откакто е построена сградата, независимо от това, че по-късно през годините тя е деактивирана като публична-държавна собственост и сега Сдружението плаща наем.

Другите две заглавия във в. „Литературен глас“ се отнасят до отношението на двама представители на писателската гилдия (на новото Сдружение и на старото Дружество) към духа на обновлението и към варненските творци, на Иван Троянски и на Панко Анчев.

Иван Троянски: „Ние сме откровени, открити хора. Незащитени. Ние подаваме ръка на всеки, който иска да работим заедно. Ние благодарим на всеки, който иска да работим заедно. Ние благодарим на всички, които поне с добра дума ни насърчават. На всички, които в нашите

сложни дни все пак направиха и правят нещо за оцеляването на литературното средище – Дома на писателя и Сдружението на писателите – Варна. И приемаме делово и равнопоставено сътрудничество с всички, които идват при нас като творци. Като при хора, чиито пера не са инструмент за пари, но въпреки това, носят неограничима печалба: да събудят у читателя вълнение, парене в гърлото, сълза в окото, усмивка на устните, да го предизвикат към размисъл за трайното и непреходното в живота...” Това свое становище Иван Троянски потвърди и на Общото събрание на СП през ноември 1991 г., на което беше основен докладчик за промяна на чл.1 от Устава на Сдружението, според която се отхвърля текста в този член, че Сдружението е продължител и правопреемник на старото зависимо Дружество към Съюза на българските писатели.

Ето и позицията на Панко Анчев към новите тенденции на промените не само в регионален, но и в национален мащаб, изразени в статията му „Духът на творческия дух”: „Вярно е, че една епоха си отива. И заедно с нея трябва да си отидат както нейните създатели, така и нейните крепители, идеолози и певци. Но ако в политиката това означава просто физическа, основаваща се на елементарни кадрови уволнения и назначения на възлови постове на държавната власт, в света на изкуството и културата тази смяна задължително трябва да се осъществи като продължение на традицията и като създаване на нова възможност за изява на творческия дух. (...) Страшното днес е, че отрицателните сили на доскорошни аутсайдери и полуграмотни псевдотворци изпълняват с огромно вдъхновение езекуторска роля. Те оправдават собственото си безсилие на творчески скопци и импотентни с някакъв геноцид, провеждан от хора, които според тях са били незаслужено облагодетелствани и по някакъв начин и в някаква степен са се изявили повече от тях. Знам, че и тези извращения ще отминат, но колко и кои ще са техните жертви!”

Няма да коментираме подробно становищата, изразени от двамата, а ще оставим читателите на тази история да си направят изводите, но само бихме уточнили, че по-нататък, в годините на тъй наречения преход (и за хубаво, и за лошо), тези две мнения често намираха потвърждение...

Поради финансови затруднения на Сдружението в

този начален етап, издаването на в. „Литературен глас” не можеше да продължи.

След летните ваканционни месеци на 1991 г., от септември отново настъпи голямо оживление, заредено с много емоции, характерни за тези първи години на обновлението, на надеждите, на затопления духовен климат, на взаимно поощряваните инициативи, на творчески и обществени изяви. Зачестиха общите литературни четения, авторските рецитали, премиери на новоизлезли книги. Демократичният полъх бе почувстван и по време на Празника на поезията. Дадена бе възможност и на творци, невключени още в организационния живот, да участват в празничната вечер, да прочетат свои творби, да споделят общата радост, да се опознаят. Най-добрите от тях впоследствие бяха приети за членове на Сдружението.

УСТАВ НА СДРУЖЕНИЕТО НА ПИСАТЕЛИТЕ – ВАРНА

I Общи положения

1. Сдружението на писателите - Варна е независимо творческо обединение на изявени автори на литературни произведения. То е продължител и провояприемник на Дружеството на Съюза на българските писатели - Варна, с активите и пасивите от дейността му към 19 септември 1990 г., прекратило съществуването си с решението на общото си събрание на 22 юни 1990 г.
2. Сдружението на писателите /СП/ - Варна е юридическо лице със собствена банкова сметка, печатни издания и възможности за организиране на литературно - творческа, производствена, стопанска и фирмена дейност.
3. В СП могат да членуват живеещи в град Варна и региона творци с най - малко една издадена художествена книга или значителни публикации в печата, с една пиеса, поставена на професионална сцена, с дин реализиран сценарий на игрален филм, с поредица литературно - критични статии и студии, печатани в централни и местни издания - които признават настоящия Устав и със своето творческо и гражданско поведение съдействуват за изпълнение на общите решения на Сдружението, присъствуват редовно на събранията му и плащат определения встъпителен и месечен членски внос.
4. Членовете на СП могат да членуват и в други творчески обединения.
5. Желанието на твореца за членство в СП се удостоверява и оформя с:
 - лична молба;
 - кратка литературно - творческа справка;
6. В СП не могат да членуват лица с противобществени прояви, морал и поведение, уличени в доказано плагиатство, проповядващи расизъм, екстремизъм или други идеологии, разединяващи нацията.
7. СП издава своя печатна трибуна - култура, изкуство, литература (КИЛ), в която с предимство се печатат творби на членове на СП, като главен критерий бъдат художествените им качества.
8. Към СП може да се учредява Литературен клуб, в който да членуват

Устав на Сдружение на писателите - Варна

II. СПОРОВЕТЕ ОКОЛО ЧЛЕН ПЪРВИ ОТ УСТАВА

Другото важно събитие през оставащите месеци на годината е **Общото събрание, проведено на 12.11.1991 г.** в Дома на писателя. Единствената точка на дневния ред на събранието бе за промяна в Устава на Сдружението, и по-точно на чл.1. Докладчикът по тази точка беше Иван Троянски. В изложените от него мотиви бе изтъкнато, че в Устава неправилно е записано, че Сдружението е правоприемник и продължител на Дружеството на СБП – Варна. Всъщност, подчерта той, ние сме нова организация, която работи на основата на други принципи и няма нищо общо с тоталитарните структури. Изключването на тази клауза ще ни освободи от задължението да водим за наши членове и членове на казионния СБП. Иван Троянски предложи от чл.1 на Устава да се премахне изречение в този смисъл. Мотивите на докладчика бяха подкрепени от всички участници в събранието, но тук накратко ще предадем само част от разискванията:

Боян Върбанов: *Съгласен съм с предложението. Наистина старото дружество съществуваше само формално и то като една тоталитарна структура. Трябва да се разграничим от него.*

Райна Пенева: *Правилно. Ние трябва да изграждаме отношенията си с други организации като независимо сдружение.*

Веселина Цанкова: *Поддържам предложението. Нашата главна цел трябва да бъде да издигнем авторитета на Сдружението и да организираме съвместни прояви с културни и стопански организации с близка до литературата дейност.*

Съгласие с предложението изразиха още Турхан Рашиев, Никола Илиев, Марко Илиев и др.

Председателстващият събранието Христо Германов прикани присъстващите да гласуват предложението. Всичките 18 души, които присъстваха, гласуваха за промяната.

С това чл.1 от Устава на Сдружението придоби следната редакция: *„Сдружението на писателите – Варна е независимо творческо обединение на изявени автори на литературни произведения, които отговарят на количествените и качествените изисквания за членство в Сдружението, установени с настоящия Устав”.*

От ноември 1991 г. до ноември 2010 г. са правени няколко промени на отделни членове от Устава, но чл.1 по-

вече не е обсъждан, нито е променян, нито е възстановявана първоначалната му редакция от 1990 г. с решение на Общото събрание. От 2001 г. обаче чл.1 отново фигурира в първоначалната си редакция, конституционно вмъкната от някого несъзнателно или съвсем съзнателно, а след това, този текст механично е преписван и при другите промени. Ето защо, в последно време, отново възникнаха спорове между отделни членове на Сдружението, дали сме продължители и правоприемници или не на предишното Дружество, което през 1990 г. се беше самозакрило, успоредно с оформеното по-късно Дружество на Съюза на българските писатели – Варна,. Според нас непознаването на документацията от Архива на Сдружението е причина за недоразумението, отбелязано в по-горните редове.

(Бел. ред.) Но, в края на краищата, дали това е толкова важно? В онези първи години беше нужно да се разграничаваме от старите организационни структури в името на нещо ново, зараждащо се заедно с демократичните промени в цялата страна. Така смятахме, че ще се кодифицира и нашата независима идентичност като едно от първите Сдружавания на писателите в страната (ако не и първото). Ала историята, предходниците не можеш да ги зачеркнеш с лека ръка. Затова, вече от дистанцията на времето, а и от гледна точка на правото, все пак е по-правилно да се твърди, че сме „правоприемници” на предходното Дружество, защото иначе на какво основание стопанисваме Дома на писателя. И точно чл. 1 от нашия Устав, регистриран в съда, ни дава правото на това. Независимо от всякакви скоростни промени в политическата конюнктура (и в регионален, и в национален мащаб). Иначе всяко новосформирано сдружаване на писатели може да оспори нашите права върху стопанисването на Дома на писателя на ул. „Крали Марко” 11. А от друга гледна точка, ние сме и действителните продължители на старото Дружество на територията на Варна, но не в организационната методология, а по-скоро в творческите неспокойствия, които, така или иначе, са стояли винаги над всяка идеология и съпътстващата я политика. И колкото до отношенията ни с по-късно формираното Дружество на българските писатели – Варна, кой знае: в един град живеем, „на една нива орем”. Много от авторите на Сдружението членуват и в Дружеството... Бъдещето ще покаже.